

KAREL EWALD:

Pripovedka o dvonožcu.

Prosto priredil in z risbami opremil *Dragotin Humek*.

7. NA POT.

se težje je preskrbljeval s krmo toliko množico živali. Daleč naokrog je bila porezana trava. Po klajo je bilo treba hoditi daleč od špilje. Tudi dovažanje na dom ni bilo prav prijetno.

„Trava neče k nam,“ je pomislil dvonožec. „Pa pojdimo mi za travo! Preselimo se na travnik! Tam je paše dovolj.“ Dvonožki je naročil, naj stke iz volne šotor. Tudi naj zbere v ta namen kože zaklanih živali.

„Zabil bom v tla nekaj kolov in jih prepel s tkanino in kožami. Pomagali si bomo. Živali se bodo pasle pred šotorom.“

„In ko popasejo vso travo tam okrog?“ je vprašala dvonožka.

„Tedaj se preselimo na drugi travnik. Šotor zložimo kravi na hrbet in potujemo.“

„Živali bi nam utekle,“ se je zbala dvonožka.

„Pa ne smej! Pazil bom nanje. In pes mi bo pomagal in otroci. Živali nas že poznajo. Vdale so se usodi. Kmalu bodo pohlevne in udomačene.“

Drugo jutro je dvonožec podiral stajo.

„Izpustil nas bo,“ je menila krava.

„Ne grem na travnik,“ se je upirala ovca. „Vsa sem otrdela in ohromela tu v staji. Teči ne znam več. In vid mi pojema in voh. Čutil že skoraj ne uporabljam več. Dvonožec me krmi. Pri njem ostanem.“

„Suženjstvo te je pokvarilo. Sploh nisi vredna zlate svobode. Jaz utečem, če se bo količkaj dalo. Včeraj mi je ubil telička. Tega zločina ne pozabim.“ Tako se je zaklinjala krava.

„Pojé mi naj mladiča in še enega in mene povrhu. Tako je sojeno. Pomoči ni,“ se je opravičevala ovca.

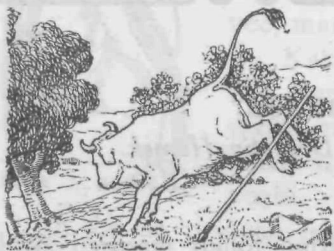

„Robska duša!“ je zaničljivo zamomljala krava.

Dvonožec je končal svoje delo. Dvonožka je pospravila, kar se ji je zdelo vredno in potrebno. Visoko sta natovorila kravo in sama sta si naprtila ostankov, pa sta gnala čredo na travnik.

„Kar sem prerokovala, se izpolnjuje,“ je hropela krava pod težkim bremenom. „Boli me v križu in v nogah.“

A ko so dospeli do travnika, se je krava v hipcu otresla neljubega tovara, pa je zbežljala. Bik pa za njo. Pes je stekel, da bi jo prestregel, a tedaj se je krava okrenila in mu pokazala roge. Rep je stisnil in ni se mu hotelo boja z rogačko. Še je vrgel dvonožec sulico za kravo, zadel je pa ni.

„Danes ti, jutri jaz,“ se je tolažil. „Ujamem te zopet. Najprej pa postavim šotor in uredim

domovanje.“

Postavil je šotor na griček, da je izlahka pregledal širno poljano. Ob gričkovem znožju je izviral studenec. Pes je gonil ovco na pašo in domov. Dvonožec je ulovil kokoš in gos in raco. Obstrigel jim je peruti, da niso mogle odleteti. Polagoma je rasla čreda ovac in perutnine. Vseokrog so živali popasle travo. Pa se je preselil dvonožec s čredo in šotorom do drugega travnika. In tako vselej, kadar se mu je videlo potrebno. Zdelo se je, da je popolnoma pozabil na kravo. A na njo ga je nekega dne spomnila žena dvonožka.

„Daj, ujemi jo zopet!“ je prosila. „Mleka nimam. In jaz in otroci potrebujemo novih opank iz teletine.“

Vzel je dvonožec sulico in vrvi in zadrge, pa je šel iskat krave. Kmalu jo je zazrl izdaleka. Krava pa njega tudi, in v dir!

V bližini je stal konj in se je rogal dvonožcu: „Moral bi imeti moje noge, pa bi jo ujel.“

„Res,“ je potrdil dvonožec.

„Dobro, da nimaš vsega, kar bi hotel. Domišljal bi si, da si res naš gospodar.“

Dvonožec ni odgovarjal. Tiho je pripravil zadrge. V hipu jo vrže konju za vrat. Visoko se spenja konj, divje gleda, pa zdirja po ravnini. Dvonožec si je bil ovil vrv ob zapestje. Z vso močjo je držal. Zadrge je vsebolj stiskala konju vrat.

Dvonožka je vlekel po tleh za seboj. Roka mu je krvavela. Izpustil pa ni. Konj je omagoval. Obstal je. Ves je drhtel. Ob gobcu se je pokazala bela pena.

„Kaj mi hočeš?“ je zarezgetal. „Moje meso ni dobro. Mleko tudi ne. In volne nimam, da bi me ostrigel.“

„Izposodil si bom tvoje noge,“ je odvrnil dvonožec. „Sam si se hvalil z njimi. Kar lepo počakaj! Če boš pameten, ne bo nič hudega.“

Pa je zvijal vrv in se je bližal konju. Pogladi je upehano žival. Zdajci je zgrabil konja za grivo in že mu je sedel na hrbtu. Konj se je branil. Vzpel se je na sprednjih in na zadnjih nogah. Odsakoval je na levo in na desno. Dvonožec je krepko držal za vrv in za grivo. Z nogami se je na vso moč oklenil konja in je obsedel. Žival se je umirila.

„Sedaj po kravo!“ je jeknil dvonožec. Vzpodbodel je konja in je zdirjal z njim po travniku.

Krava ni bežala. Vsa zavzeta je gledala čudno prikazen. Zavedla se je šele v hipu, ko je začutila za vratom dvonožčevo zadrgo. Ponosno je jezdil dvonožec z dvojnimi plenom domov.

Pri šotoru je stopil s konja in ga je hvaležno potrepljal po vratu. Vrvi mu pa ni snel.

„Sedaj me izpusti!“ je zahteval konj.

„Tisto pa ne!“ se je odrezal dvonožec. „Ostal boš pri meni. Pil boš iz studenca in se hranil z najsočnejšo krmo. Počival boš in živel v miru vse do konca. A zvesto mi moraš služiti in opravljati posel, ki ti ga odkažem.“

Nakrmil in napojil je dvonožec konja in ga je privezal h kolu pred šotorom. Poleg konja je privezal kravo.

Noč je legla na zemljo. Dvonožec je zaspal.

„Ali pobegneva?“ se je oglasil konj.

„Nečem!“ je odgovorila krava. „Zgodi se njegova volja! Nikoli ne pozabim strašnega prizora, ko ti je sedel na hrbtu. Naš gospodar je. Nihče se mu ne more upreti.“

Vrabcem je letel preko gozda.

„Dvonožec je ujel konja! Zajahal ga je! Privezal ga je k šotoru! Konj služi dvonožcu!“ je razglašal.

„Čuješ li?“ je dregnila levinja svojega moža. „Prav lepo bi bilo, ko bi na tvojem hrbtu jezdaril na lov!“

Grozeče je zarjul lev: „Le poizkusi naj!“

„Oprezen je, in ti se mu izogiblješ, bojazljivec!“

Lev je pa položil glavo na iztegnjeni šapi in se zamislil v težke misli.

8. SEJALEC.

In je hodil dvonožec s travnika na travnik.

Čreda je rasla in družina. Žena dvonožka je rodila možu sedem sinov in sedem hčerá. Vsi so bili zdravi in močni in so pomagali doma in pri živini.

Ta se je privadila službe. Bilo ji je dobro in prav.

Konj je nosil dvonožca na lov ali je hodil poleg njega ob selitvi na novo pašo. Poznal je žvižg svojega gospodarja in je pritekel k njemu. Nobeni živali se ni več hotelo uteči. Pes ni imel veliko opravka.

Često so se udomačene živali pogovarjale s tovariši, ki so ostali svobodni. Tedaj se jim je zazdelo, da bi bilo dobro pobegniti. Pobegnile pa niso.

Prišel je neke deževne noči jelen k šotoru, ki ga je postavil dvonožec svojim živalim.

„Dobro vam je,“ je zavidljivo pozdravil.

„Dobro!“ je potrdila ovca. „Bolj prijetno je kot v prejšnjih časih. Takrat sem bila pod drevesom tako premočena kakor pod milim nebom.“

„Res,“ je prikimala krava. „In tudi ob suši nam je dobro. Dvonožec nam pripravi krme. Prej smo se borili ob takih prilikah za vsako travico.“

„Zdi se mi, da se sedaj še bolj ubijate za ljubi kruhek,“ je uščipnil jelen. „Videl sem, kako se pehate za svojega gospodarja.“

„Mi za njega, on za nas,“ je odvrnil konj. „Sicer so se pa uresničile moje slutnje. Ves sem truden od včerajšnjega dela.“

„Jaz tudi,“ je rekla krava. Prav tako so trdile kokoš in gos in raca. Ovca je pa odkimovala in zadovoljno prežvekovala.

„Ne vem več, kakšne slutnje sem imela. Dobro mi je in prav.“

Pes je spal samo na eno oko, pa je slišal pogovor.

„Zopet godrnjate!“ je zarenčal. „Pokličal bom gospodarja.“

V dolgih skokih je oddirjal prestrašeni jelen. Konj je potolažil psa: „Ne budi dvonožca! Tudi on je trdo delal ves dan. Počitka je potreben kakor mi.“

In so utihnile živali.

Dvonožec pa ni spal. Tudi žena je bdela. Oba sta mislila iste misli.

„Star sem že. Delo me vse bolj utruja. Družina je velika. Beganje s pašnika na pašnik se mi je pristudilo.“ Tako je tožil dvonožec.

„Tudi meni se ne godi bolje,“ se je oglasila dvonožka. „Pomagati si pa ne mo-

remo. Živali potrebujejo krme.“

Dvonožec je molčal. Vstal je in stopil pred šotor. Še je pogledal k živini, nato se je vrnil v šotor. Odnekod se je začulo rjojenje.

„Lev!“ je šepnila žena.

Dvonožec je samo pokimal. Zaspati pa ni mogel.

„Odkod je neki trava?“ je vprašal dvonožko.

„To veš prav dobro. Često sva gledala, ko seje svoje seme in kako ob deževju vzkali med usehlimi bilkami.“

„Vem,“ je nadaljeval dvonožec. „Nabral bi semena in ga posejal. Staro, suho travo bi pograbil in vsejal seme take trave, ki jo imajo živali najrajše. Morebiti bi bila trava bolj gosta. Tako bi zbirali seme in sejali, pa bi ostali na mestu.“

Veselo je tlesknila dvonožka: „Oj, ko bi bilo to res!“

„Mora biti! In potem postavimo hišo, vso trdno in močno, sebi in živalim. S kamenito sekiro poderem največje drevo. Le vztrajnosti in potrpljenja je treba. Ko mine deževje, pojdem iskat primerneга prostora, kjer bomo prebivali vse do konca.“

Minil je teden in dež. Dvonožec se je poslovil in zajahal konja. „Vrnem se, ko dobimo nov dom.“ Odjezdil je. Vrnil se je komaj na večer tretjega dne. Ukazal je, naj bo družina ob zori pripravljena na pot.

Pospravili so imetje in odšli za smotrom.

Dospeli so in se veselili novega bivališča.

Zemlja je bila tam rodovitna. Pohotno so jo vsevprek prekrivale rastline.

Širna poljana je bila obrobljena z gozdi in travniki. Za travnikom je blestelo jezero. Segalo je do znožja sinjih gorá. V vodi so se veselo prekopicavale ribe. Ob gozdnem porobku se je vzpenjal griček, a pod gričkom se je vil potok tja do reke. In reka se je izlivala v jezero.

Vsa polna je bila poljana zelene trave in pisanih cvetk. Mak je žarel. Zvončnice so kimal. Vmes se je belil petršilj. Bilo je vijolic in vražjega strica in še mnogokaj. Prešerno so se pretezale rastline na vse plati. Bile so svoje na svojem.

„Tu bomo prebivali!“ je zaklical dvonožec. „Na gričku postavimo hišo in hlev za živino, pa močan plot za naše sovražnike. Začnimo! Ko bomo imeli hišo, bo življenje stokrat lepše.“

Dvonožec je s sinovi podiral drevje. Potrpežljivo so delali dan za dnem. Nešteto krat je zapela kamenita sekira. Nerado je padalo drevje. Vseokrog je hrumel gozd.

„Kako je? Kaj nam hoče? Zakaj umiramo?“ Tako je vršelo in šumelo od debla do debla.

Dvonožec ni poslušal. Tudi sinovi ne. Delali so vse dotlej, da so nasekali lesa. Pa je vzrasla na gričku močna, lesena hiša. Zatem so se

lotili hlevov. Dvonožec je zgradil še poslopje, ki ni povedal o njem, čemu bi bilo.

Z mahom so zadelali vse razpoke in špranje. Okolo poslopij pa so postavili plot. Visok je bil in prepleten s protjem. Stal je trdno kakor zid, ki bi se uprl vsakemu sovražniku.

In ko so dodelali, je naprosil dvonožec ženo, naj mu sešije vrečic iz živalskih kož. Dobili so vrečice dvonožec in sinovi, pa so odšli z njimi na poljano. Nabrali so semena mnogih vrst.

„Daj, vzemi tudi mojega semena,“ je prosil mak. Stresel je glavico, da se je osul rdeči cvet. „Mnogo ga imam v glavi. In lep sem. Najlepsi tu okrog.“

„Menda je res, a ne potrebujem te,“ je odvrnil dvonožec.

„Mimo mene si šel,“ je šepnila vijolica.

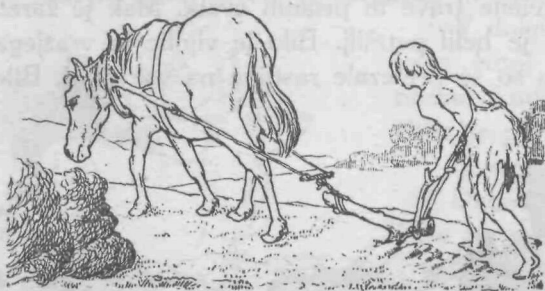
„Prav ljubka si, a uporabiti te ne morem.“

Pa je zakričal vražji stric: „Pozabil si me! Glej, kako močan sem in bodeč.“

„Jaz se pa dobro primem,“ se je pobahal repinec.

„Ne jemljite semen od takih rastlin,“ je svaril dvonožec. „Živina jih ne mara!“

Napolnili so vrečice in se vrnili na dom. In še so šli nabirat semen vse dotlej, da so ga nabrali na kupe.

„Pripraviti je treba zemljo,“ je povedal dvonožec. Izdelal je plug in je vpregel vanj konja. Stopala sta po polju. Kamenito črtalo je paralo zemljo. Brazda je padala na brazdo.

„Počakajta!“ je zavpil mak, pa se je zvrnil pod brazdo.

„Ne bo ti pomoči,“ se je rogal vražji stric. „Moje seme bo vzkliklo navzlic oranju. Še te bomo jezili še!“

„Ne boste!“ Naročil je dvonožec otrokom, naj porežejo osat. Porezali so ga in ga odnesli daleč od polja.

Dvonožec je preoral in vsejal. „Počakati moramo dežja. Potem se pokaže uspeh.“

Dočakali so. Bilo je tako, kakor je upal dvonožec.

Vsepovsod so pribodle iz zemlje kali. Druga je bila drugi enaka. Sama trava, kakor so jo ljubile dvonožčeve živali. Vmes se je pokazal osat in mak. A največ je bilo trave.

„Ko bo zasijalo solnce, bo rasla trava hitreje,“ je zadovoljno razlagal dvonožec.

Solnce je ogrelo napojeno zemljo. Polje je bilo preproga, od dne do dne bolj gosta in globoka.

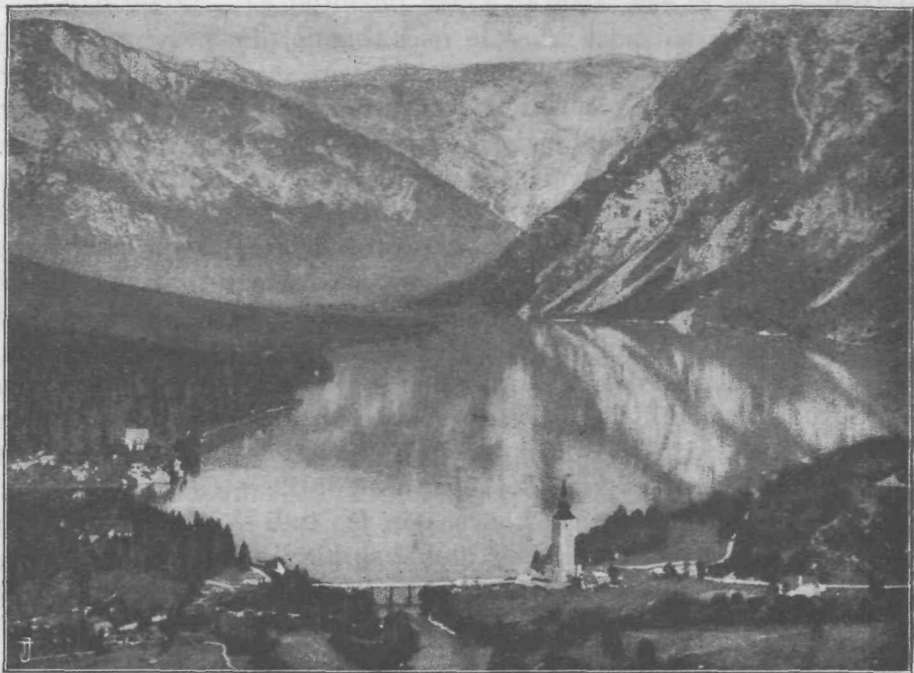
Tisto jutro je priskakal jelen in je videl. Zavzel se je in je poklical družino.

„Pridite, pridite! Odkril sem polje. Vse lepo je in sočno. Hitite, da se napasemo! Jaz že jem.“

„Zato pa!“ je zarjul dvonožec in pritekel s sulico. „Pokažem vam, lahkokruhci tatinski! Lepo bi bilo: jaz na delo, vi na jelo! A polje je moje!“

Bežal je jelen z družino v gozd, kolikor so dale noge. Vrabec je pa vseokrog razčivkal novico:

„Osvojil si je dvonožec kos polja. Nihče ne sme stopiti tjakaj. Jelenu je rekel tat, ker je hotel ondi zajtrkovati.“

BOHINJSKO JEZERO.